

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

Lain keskeisenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Uutena tavoitteena on 1§ 3 kohdassa ilmastonmuutoksen sopeutumisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän edistäminen, esitetty uusi tavoite on erittäin tarpeellinen.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

Maakuntien liittojen edustus tulisi lisätä laissa uutena pykälänä §13 esitettyyn luontopaneeliin, sillä maakunnilla on merkittävä rooli ja vaikutusmahdollisuus aluekehityksen ja aluesuunnittelun kautta.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Pykälä 14 on uusi ja siinä säädetään kansallisen monimuotoisuusstrategian sekä toimintaohjelman laatimisesta, jonka toteuttaminen olisi ministeriöiden vastuulla. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY-keskus) säädettäisiin mahdollisuus laatia alueellisia monimuotoisuuden toimintasuunnitelmia. Luonnonsuojelun kokonaissuunnittelun kehittämiseksi on merkittävää tarvetta, mutta laadittavan strategian ja ohjelman toteuttamisen tapa jää epäselväksi. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten kyseinen strategia ja ohjelma sekä sen tulkinta vaikuttaa esimerkiksi maankäytön suunnitteluun, kuten kaavoitukseen. Jo nykyisellään maakuntien liitoilta ja kunnilta edellytetään mm. viherverkostojen huomiointia, joiden määrittämisestä ei ole laadittu selkeää ohjeistusta tai tulkintaa. Näiden suunnitelmien tiiviimpää kytköstä ja mahdollista ohjausvaikutusta maankäyttö- ja rakennuslakiin (MRL) ja tuoreeseen lakiin alueiden kehittämisestä ja tulee tarkentaa.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

Esitettyjä tarkennuksia suojelun toteutukseen liittyviin rahoitusinstrumentteihin ja tukimenettelyihin voidaan pitää hyvänä ja tarpeellisena, sillä riittävien ja tasapuolisten tukimenettelyiden turvin pystytään edistämään parhaiten niin suojelualueiden syntyä kuin suojelutoimenpiteiden toteuttamista luontoarvoiltaan arvokkaiksi tunnistetuilla alueilla. Hyvää on myös se, että julkisyhteisöt (ml. kunnat ja kuntayhtymät) ovat tämän luvun säännöksissä mukana ja niillä on mahdollisuus saada tukea ja avustusta sen eri muodoissa.

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

Ehdotuksen § 36 Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi, momentissa 2 edellytetään, että luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen tulee pyytää lausunto arvioinnista siltä, kenen hallinnassa Natura 2000-verkostoon kuuluva alue on. Kyseisen momentin tulkinta voi aiheuttaa epäselvyyksiä ja sitä tulisi tarkentaa siten, että lausuntoa tulisi pyytää vain esimerkiksi ELY-keskukselta ja Metsähallitukselta, jotka valvovat Natura-alueen arvojen turvaamista. Nykyisellään esimerkiksi maakuntakaavan maantieteellisesti laajat hankkeet, kuten väylien suunnitelmat, voivat edellyttää useaan yksittäiseen Natura-alueeseen kohdistuvaa arvion tekemistä ja näissä alueissa alueiden hallinta ja omistus voi olla usealla yksityisellä maan- tai vesialueen omistajalla.

6 luku Luonnonsuojelualueet

-

7 luku Luontotyyppien suojelu

Pykälässä 66 säädetään uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottamisesta lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä. Säädöksen tekstit ovat osin epäselviä ja vaikeasti tulkittavia käytännön kannalta. Säädöksiin tulisi erityisesti tarkentaa sitä, mikä on riittävä huomioonottamisvelvollisuus käytännössä. Nykyisellään MRL mukaisissa kaavoissa huomioidaan jo luontoarvot kullekin kaavatasolle riittävällä tarkkuudella. Mikäli säännös jätetään lakiluonnokseen, tulisi sen tulkintaa eri kaavatasoilla ja sen suhdetta MRL tarkentaa merkittävästi.

8 luku Eliölajien suojelu

-

9 luku Vaihanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

Ehdotuksen § 91 vastaa sisällöllisesti nykyisen luonnonsuojelulain pykälää 32, mutta nykyisen lain mukainen käsite maisema-alue ehdotetaan muutettavaksi maisemanhoitoalueeksi. Lain perustelutekstissä tunnistetaan hyvin maisema-alueen muodostuvan sekä luonnonympäristöstä että kulttuuriympäristöstä. Lain ohjausvaikutuksen osalta tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että MRL ohjaa rakentamista ja sen suunnittelua eikä näiden kahden lain välille tule luoda säännöstöä, jonka tulkittavuus on epäselvää. Lähtökohtaisesti rakentamisen ohjauksen tulee tapahtua

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

Ekologista kompensaation säännöksiä sovellettaisiin niihin luonnonsuojelulaista myönnettäviin poikkeuksiin, joiden osalta ehdotetussa luonnonsuojelulain säännöksissä on säädetty. Hyvänä voidaan pitää sitä, että kompensaation toteutuksen ja suunnittelun tarve toteutuu vasta siinä vaiheessa, kun poikkeusluvan tarve olisi jo varmentunut. Maankäytön suunnittelun vaiheessa kunta olisi heikennyksen aiheuttaja vain, jos kyse olisi sen omistamalle kiinteistölle suunnitellusta maankäytön muutoksesta. Lähtökohta kompensaation toteutukselle on hyvä, mutta jättää epäselväksi kompensaation edellyttämän hyvittämissuunnitelman toteutusajankohdan. Yleisesti MRL mukaisissa kaavoitusprosesseissa ei suunnitellun hankkeen kokonaisvaikutuksia tai laajuutta pystytä vielä määrittämään kovinkaan yksityiskohtaisesti, mutta toisaalta kaavan tulee ratkaisultaan olla

toteuttamiskelpoinen. Tältä osin tulisi ehdotettuja säädöksiä tarkentaa siten, etteivät ne haittaa tai liiallisesti hankaloita kaavoituksen kautta tehtävää aluesuunnittelua. Lisäksi kyseisiltä osin, tulisi MRL yhteensovitus tehdä selkeäksi. Muutoin esitetty ekologisen kompensaation toteutustapa ja -prosessi on selkeä ja osaltaan luo uusia toimintamahdollisuuksia ns. kompensaatiopankkien pe-rustajille.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

Ehdotuksen mukaan kunnilla ja maakunnan liitoilla on salassapitosäännösten estämättä ja mak-sutta oikeus saada luonnonsuojelun tietojärjestelmästä tiedot, jotka olisivat välttämättömiä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tämä kirjaus on hyvä ja tärkeä, joka selkeyttää nykyistä tilan-netta merkittävästi mm. kaavoituksen osalta. Kunnille ja maakunnan liitoille ei kuitenkaan ehdote-ta toiminnassaan syntyvien tietojen tallennusvelvoitetta vaan tiedot tulisi mahdollisuuksien mu-kaan tallentaa tietokantoihin tai toimittaa tietojärjestelmistä vastaaville tahoille. Tämä kirjaus on hyvä, koska se ei lisää merkittävästi kuntien ja maakuntien liittojen työmäärää. Ehdotuksen § 117 on todettu ”Kunnan ja maakunnan liiton on mahdollisuuksien mukaan toimitettava kunnan toimin-nassa syntyviä...”, tätä kirjausta tulee tarkentaa, sillä maakunnan liitoilla on hyvin rajalliset re-surssit tai mahdollisuudet toimittaa kuntien toiminnassa syntyviä tietoja, toki omassa toiminnas-saan syntyviä tietoja maakunnan liitot voivat toimittaa.

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

-

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Miten lakiehdotus kokonaisuudessaan vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

Lakiehdotus vastaa osittain sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Lain tavoitteissa on yhtenä keskeisenä luontokadon estämisen keinona tunnistettu biologisen monimuotoisuuden ja eri luontotyyppien säilymisen turvaaminen sekä luontoalueiden pirstoutumisen estäminen. Nykyisellään laki turvaa nykytiedon valossa olevat luonnonsuojelulaissa kuvatut lajit ja elinympäristöt ja siten suojelee jo tunnistettuja luontoarvoja. Käytännössä pirstoutumisen estäminen ja ekologisten yhteyksien turvaaminen, sekä lajien luontaisen leviämisen turvaaminen edellyttäisi myös niin sanottujen lajistollisesti yleisempien alueiden säilymistä ja turvaamista. Vastaavasti ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen osalta, tulee luontoympäristö ja kasvillisuusvyöhykkeet muuttumaan, jolloin niiden suojelun ja turvaamisen lähtökohtana tulee olla tulevien luontoarvoiltaan arvokkaiden alueiden määrittäminen.

Yleisesti luonnonsuojelusuunnittelu voi strategia- ja toimintaohjelmatasolla määrittää suuntaviivoja näille tuleville laajemmille suojelutarpeille, mutta niiden maantieteellisen sijainnin laajuus ja määrä jäävät epäselväksi. Nykyiselläänkin maakuntakaavoituksessa toivotaan, ja osin edellytetään, luonnon arvovyöhykkeiden ja yhteyksien määrittämistä, vaikka niiden määrittämiseen ei ole yhtenäistä toimintatapaa tai hyväksyttyä tasoa. Luontoarvojen kokonaisuuden turvaaminen ja moni-muotoisuuden lisäämisen ja edistämisen ei tule jatkossakaan perustua pelkkään tiukkaan suojeluun ja sen toteutukseen tulee etsiä tasapuolisia keinoja. Sen toteutusta ei kuitenkaan tule vyöryttää luonnonsuojelulaista maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen suunnitteluun tai metsälain ohjaamaan metsänkäyttöön. Näiltä osin tulisi monimuotoisuuden ja ilmastonmuutoksen hillinnän keinoja tarkastella nykyistä laajemmin suhteen MRL:n ja metsälain säädöksiin.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

-

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

-

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

-

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidätkö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

-

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

-

Karttunen Marja
Varsinais-Suomen liitto